

EESTI NATOS — MITTE TARBIIJA, VAID PARTNER

ANTS LAANEOTS

Läänemere idakaldal asuv Eesti on sajandite jooksul olnud lugematute sõdade tallermaaks. Erinevad riigid ja valitsejad idast ja läänest on püüdnud seda majanduslikult ja strateegiliselt tähtsat piirkonda ühel või teisel, peamiselt aga vägivaldsel viisil oma kontrolli alla saada. Ainult möödunud sajandi jooksul on meil tulnud seista vallutajatega silmitsi viiel korral ja olla neli korda okupeeritud. Seepärast on ka eesti rahva kõige suuremaks mureks iseseisvuse perioodidel olnud oma riigi julgeoleku ja sõltumatus tagamine. Ülesanne, kuidas säilitada ootamatult kättevõidetud vabadus ja iseseisvus, kerkis meie riigijuhtide ette ka kohe pärast taasiseseisvumist 1991. aasta augustis.

Iga riigi julgeolekupoliitika eesmärk on kaitsta oma maa iseseisvust ja tegutsemisvabadust ning elanike heaolu ja eluvõimalusi neid mõju-tavate julgeolekuohtude eest.

Riikide julgeoleku ja kaitsepoliitika kujundamine sõltub mitmetest erinevatest parameetritest, mis arenevad ja muutuvad koos inimkonna arenguga. Tänapäeval võivad nendeks olla:

- riigi suurus ja majanduslik seisukord. Viimane on tähtis ka võrdse suurusega riikide puhul. Seda võib illustreerida lihtsa näitega. Kahe suuruselt võrdse maa — Eesti ja Sloveenia sisemajanduse kogutoodang 2000. aastal oli vastavalt 5,6 miljardit dollarit ja 18,6 miljardit dollarit. Sellest tulenevalt olid ka 2001. aasta kaitse-eelarved ja nendega seotud võimalused erinevad: Sloveenia 269 miljonit dollarit, Eestil 92,4 miljonit dollarit, s.t kolm korda väiksemad;
- rahvuslikud huvid ja eesmärgid;
- riiki ümbritsev regionaalne ja globaalne julgeoleku-keskkond;

- sõjalised ohud ja nende tõrjumise võimalused, mis omakorda sõltuvad riigi tegevusvabaduse suurusest ja selle kitsendustest (rahvusvahelised lepped, kohustused, mille riik endale on võtnud jms) oma kaitse-süsteemi ülesehitamisel ja kasutamisel, riigi kuuluvusest või mitte-kuuluvusest sõjalistesse ja teistesse liitudesse ning seotusest konfliktidega;
- siseriiklik olukord, sh poliitiline ja majanduslik situatsioon, ühiskonna ja sõjaliste struktuuride vahekord, ühiskonna väärtuste prioriteedid, tema ühtsus ja tugevus;
- materiaalsete, rahaliste ja inimressursside olemasolu ning ühiskonna valmidus neid ressursse eraldada;
- riigi käsutuses olev tehnoloogia.

Eesti ei ole erand, ka tema kaitsepoliitika ja -strateegia on kujunenud vaid mainitud parameetrite koosmõjul. Kaitsepoliitika kujundamisel nii esimesel kui ka teisel iseseisvusperioodil tuli arvestada tõsiasjaga, et väikese ja piiratud ressurssidega riigina pole Eesti võimeline osalema pikaajalistes sõdades.¹

Meie riigi tänapäevane julgeolekupoliitika ei tekkinud tühjalt kohalt. Selle väljatöötamisel pärast taasiseseisvumist 1991. a oli poliitikute käsutuses iseseisva Eesti kahe maailmasõja vaheline julgeoleku- ja kaitsepoliitika kogemus, ehkki lühiajaline, kuid väga dünaamiline, täis ohte ja traagikat.

Kohe pärast võiduka Vabadussõja lõppu 1920. a algas poliitiliste jõudude vahel laialdane diskussioon riigi julgeoleku- ja kaitsepoliitika põhimõtete üle. Selle käigus töötati välja julgeolekustrateegia põhisuunad, millest juhitud peaaegu kogu esimese iseseisvusaja jooksul. Need olid kokkuvõttes järgmised:

- toetumine Eesti püsimisest huvitatud suurriikidele (Inglismaa, Prantsusmaa, hiljem ka Saksamaa);
- sõbralike suhete hoidmine ja arendamine kõigi naabermaadega. Eriti tähtis oli Eestile mittekallaletungilepingu sõlmimine NSV Liiduga 1932. a;
- aktiivne osalemine tolelaegse Rahvasteliidu töös;

---

¹ Kindral J. Laidoneri arvamus 1936. a 22. oktoobri Riigikaitse Nõukogu koosolekul oli, et Eesti ei suuda sõja korral iseseisvalt vastu pidada rohkem kui mõni kuu.

- regionaalsete kaitse liitude sõlmimine. Eesti poliitikute pikaajaliseks eesmärgiks oli kaitsetstarbelise sõjalis-poliitilise Balti Liidu loomine. Ideaalvariandina loodeti selles ühendada Soome, Eesti, Läti, Leedu ja Poola, s.t. Esimese maailmasõja tulemusel iseseisvunud riigid. Kõige lähemale jõuti liidule aastatel 1920–1921. Vastuolud riikide poliitilises suundumuses ning sõjaline konflikt Poola ja Leedu vahel nurjasid plaani. Eestil õnnestus sõlmida vaid kaitsealane lepe Lätiga 1923. a sügisel, kuid ka see ei käivitunud 1939. ja 1940. a traagilistel päevadel;
- sõjalise enesekaitsevõime hoidmine ja arendamine;
- Eesti kuulutamine erapooletuks relvakonfliktide puhul.²

Kahjuks ei osutunud see julgeolekustrateegia kahe maailmasõja vahelisel perioodil tõhusaks. NSV Liit surus 23. augustil 1939. a sõlmitud Molotov-Ribbentropi paktiga tema mõjusfääri antud Eestile sama aasta septembris peale nn baaside lepingu, mille alusel sisenesid Eestisse Nõukogude väed. Juunis 1940. a okupeeris NSV Liit riigi täielikult, tehes lõpu Eesti iseseisvusele. Kuid ilmselt on mainitud julgeolekustrateegia mõningad põhimõtted Eesti jaoks aktuaalsed ka tänapäeval.

Eesti tee — liitumine NATOga

Eesti taasiseseisvuse pikaajalisse kestvusesse uskusid selle algperioodil — aastatel 1991–1994 — vähesed, seda mitte ainult Eestis, vaid ka mujal maailmas. Riigi territooriumil asusid Nõukogude, hiljem Vene väed. End NSV Liidu õigusjärglaseks kuulutanud ettearvamatult käitumisega Venemaa Föderatsioon jätkas imperialistlikku poliitikat, püüdes iga hinna eest hoida Balti riike oma mõjusfääris. Selleks kasutati igasuguseid vahendeid alates poliitilisest survest ja ähvardustest kasutada jõudu, püüetest destabiliseerida sisepoliitiline olukord riigis ning lõpetades majanduslike sanktsioonidega.

---

² **A. Pajur.** Eesti riigikaitsepoliitika aastail 1918–1934. Monograafia. Uurimusi ja allikmaterjale Eesti sõjaajaloost 2. Tartu: Eesti Ajalooarhiiv, 1999;

S. Öispuu. Eesti ajalugu ärkamisajast kuni tänapäevani. Tallinn: Koolibri, 1992. Lk 145.

Arvestades Teise maailmasõja eelset kurba kogemust ning mõistes hästi, et sellises julgeolekupoliitilises keskkonnas saab väike riik püsida demokraatliku ja vabana vaid integreerituna Lääne-Euroopa julgeoleku- ja majandusruumi, hakkasid Eesti poliitikud juba 1991. a otsima teid ja võimalusi ühinemiseks tulevikus NATO ja Euroopa Liiduga.

Esimesed kontaktid NATO esindajatega toimusid varsti pärast Eesti taasiseseisvumist 1991. a augustis. Juba sama aasta 17. oktoobril osales Põhja-Atlandi Assamblee istungil Eesti Vabariigi Ülemnõukogu juhataja Ülo Nugis. Eesti välisminister Lennart Meri kohtus 12. novembril 1991. a Brüsselis NATO peasekretäri Manfred Werneriga. Eesti oli ka üks Põhja-Atlandi Koostöönõukogu (*North-Atlantic Cooperation Council*) asutajaliige 1991. a detsembris. Selle organisatsiooni oli NATO loonud Kesk- ja Ida-Euroopa riikide koostööks. Märtsis 1992. a viibis NATO peasekretär Manfred Werner meil visiidil.

Peab märkima, et julgeolekupoliitika aluste ja kaitsekontseptsiooni väljatöötamine ning ametlik kinnitamine võttis Eestis üpris palju aega — umbes kümme aastat ja jõudis lõpule alles veidi enam kui kaks aastat tagasi. Seepärast reaalelus eelnes tihti vastavate riiklike institutsioonide praktiline tegevus vajalike normatiivdokumentide tekkele neis valdkondades. Õnneks valitses julgeolekuküsimustes riigi poliitiliste jõudude vahel põhimõtteline koosmeel, mis võimaldas oma kaitsepoliitika ja sõjapäe loomisega edasi minna.

Kõik Eesti valitsused alates 1991. aastast on kinnitanud ja järginud järgmisi riigi julgeolekustrateegia suundi:

- loobumine neutraliteedi- ja mitteühinemise poliitikast: koostöö ja integratsioon Euroopa ning Põhja-Atlandi poliitiliste, majanduslike ja julgeolekustruktuuridega (NATO, Euroopa Liit), eesmärgiga saada riigile majanduslikud ja julgeolekugarantiid, osaleda rahvusvahelise rahu ja stabiilsuse tagamises. See põhimõte leidis esmakordse ametliku kinnituse ka 1996. a Riigikogus heaks kiidetud kaitsepoliitika põhisuundades: “Eesti eesmärgiks on saada Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) ning Lääne-Euroopa Liidu (WEU) täisliikmeks. Koostöö nende kaitseorganisatsioonidega on Eesti peamine ja praktiline võimalus Eesti julgeoleku ja riigikaitse arendamiseks ja tugevdamiseks... Eesti seab eesmärgiks teha tihedat kaitsealast koostööd Läti ja Leeduga... Eesti arendab regionaalse julgeoleku tagamiseks poliitilist ja kaitsealast koostööd Läänemere regiooni riikidega.

Samal eesmärgil peab Eesti tähtsaks kahe- ja mitmepoolseid sõjalis-poliitilisi suhteid ja koostööd kõigi demokraatlike riikidega...”;³

- heanaaberlike suhete ja koostöö jätkamine ning edasiarendamine kõikide riikidega Euroopas ja üleatlandilises ruumis ühiste väärtuste ja vastastikuste huvide baasil;
- rahvusliku kaitseüsteemi väljaarendamine sellisel kujul, mis tagaks selle vastavuse NATO ja Euroopa Liidu kaitseüsteemi nõuetele ja ülesannetele ning riigi vajaliku esmase enesekaitsevõime;
- demokraatliku, arenenud turumajandusega riigi ülesehitamine;
- riigi sisejulgeoleku tugevdamine, sealhulgas võitlus organiseeritud kuritegevuse, sala- ja narkokaubanduse ning illegaalse migratsiooniga;
- rahva heaolu, sealhulgas tervishoiu ja sotsiaalsüsteemi edendamine.

Need strateegilised põhimõtted kinnitati hiljem vastavates õigusaktides. Nii märgivad Riigikogus 2001. a heaks kiidetud Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused: “Eesti julgeolekupoliitika aluseks on Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenev ülesanne tagada kõigi sisemiste ja välispoliitiliste vahenditega demokraatliku Eesti riigi püsimine.

Eesti riiklikud huvid ja julgeolekupoliitika eesmärgid on:

- säilitada Eesti iseseisvus ja territoriaalne terviklikkus;
- kaitsta Eesti riigi püsimist ja arengu jätkumist demokraatliku riigina;
- edendada rahva heaolu ja säilitada kultuuripärandit, tagada globaliseerivas maailmas rahvusvahelist koostööd arendades eesti keele ja kultuuri, eesti identiteedi säilimine läbi aegade.

Eesti julgeolekupoliitika lähtub julgeoleku jagamatuse ja rahvusvahelise julgeolekukoostöö põhimõttest ning ühiste väärtuste ühisest kaitsest. Eesti julgeoleku aluseks on riigi sisemise stabiilsuse tagamine ning stabiilsuse ja julgeoleku edendamine Läänemere piirkonnas ja Euro-Atlandi ruumis tervikuna.”⁴

“Eesti julgeolekukeskkonnast ja riiklikest huvidest tulenevad järgmised julgeolekupoliitilised põhisuunad, millest on juhitud alates taasiseseisvumisest 1991. a:

- integreerumine Euroopa ja üleatlandiliste julgeoleku-, poliitiliste ja majandusstruktuuridega (NATO, Euroopa Liit, Lääne-Euroopa Liit) ja

³ Vt Eesti riigi kaitsepoliitika põhisuunad. RKo RT I 1996, 33, 684. Lk 888.

⁴ Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused. RT I 2001, 24, 134. Lk 1311–1312.

- koostöö nendega, eesmärgiga aidata kaasa rahvusvahelise rahu ja stabiilsuse kindlustamisele;
- niisuguse riigikaitseüsteemi arendamine, mis tagaks Eesti iseseisvuse ja territoriaalse terviklikkuse, NATO nõuetele vastava kaitsevõime ning suutlikkuse osaleda ühises kaitstes ja rahvusvahelistes rahuoperatsioonides;
  - heanaaberlike suhete ja koostöö jätkamine ja edasiarendamine kõigi Euroopa ja üleatlandilise regioonriikidega, toetudes ühistele väärtustele ja vastastikustele huvidele;
  - õigusriigi ja vaba turumajanduse tugevdamine ning Eesti ühiskonna sisemise integratsiooniprotsessi edendamine, eesmärgiga kiirendada Eesti arengut ja toetada pikaajalist stabiilsust riigis;
  - riigi sisemise julgeoleku, sealhulgas organiseeritud kuritegevuse, salakaubanduse ja illegaalse migratsiooni vastase võitluse tugevdamine;
  - rahva füüsilise, vaimse ja sotsiaalse heaolu, sealhulgas tervishoiu edendamine.”⁵

Eesti julgeolek on otseselt seotud rahvusvahelise julgeolekuolukorraga ja moodustab selle lahutamatu osa. “Eesti lähtub üldtunnustatud põhimõtetest, et kõikide riikide julgeolek on ühtne tervik ning ühegi riigi julgeolekut ei saa luua teise riigi arvel.”⁶ Järgides neid põhimõtteid, ei käsita Eesti ühtki teist riiki või rahvast oma vaenlasena, kuid on sunnitud arvestama riiki potentsiaalselt ähvardavaid ohte.

Kõigi julgeolekupoliitiliste põhisuundade täielikuks elluviimiseks peab riik tagama kooskõlastatud ja tasakaalustatud meetmete ja vahendite rakendamise sellistes valdkondades nagu:

- välis- ja sisepoliitika,
- kaitsepoliitika,
- majanduspoliitika,
- sotsiaalpoliitika,
- keskkonnapoliitika.

Julgeolekupoliitika elluviimisel on Eesti valitsus juhindunud Eesti Vabariigi põhiseadusest, Eesti Vabariigi seadustest ning rahvusvahelistest lepingutest, konventsioonidest ja normidest.

---

⁵ *Ibidem*. Lk 1312.

⁶ Eesti riigi kaitsepoliitika põhisuunad. RT I 1996, 33, 684. Lk 888.

Riigi julgeolekupoliitika teostub julgeolekustrateegia kaudu. Julgeolekustrateegia on teadus ja kunst, mis õpetab, kuidas kasutada riigi ja rahva poliitilist, majanduslikku ning vaimset jõudu koos riigi relvajõududega rahu- ja sõjaajal riigi ning rahva eesmärkide saavutamiseks.⁷

Samal ajal vajaliku kontseptuaalse ja julgeolekualase seadusandluse väljatöötamisega laienes ja tihenes Eesti koostöö NATO ja Euroopa Liiduga. Brüsseli tippkohtumisel 1994. a jaanuaris algatas NATO uue protsessi — rahupartnerlusprogrammi (PfP), tehes asjast huvitatud riikidele, sh Eestile, ettepaneku võtta sellest osa. Eesti ühines uue algatusega 3. veebruaril 1994. a. Partnerriikide laiemaks ja sügavamaks kaasamiseks relvajõudude demokratiseerimise protsessi käivitas NATO 1995. a jaanuaris PfP egiidi all nn planeerimis- ja ülevaatusprotsessi (*PARP*), millega kohe liitus ka Eesti. 1996. aastal alustas Eesti NATOga formaadis 16 + 1 liitumise ettevalmistamiseks läbirääkimisi, mis said nimetuseks “Intensiivne dialoog liitumisküsimustes”. NATO Madridi tippkohtumisel 1997. a juulis kutsuti organisatsiooniga liituma Poola, Tšehhi ja Ungari. Tippkohtumise deklaratsioonis avaldati tunnustust “progressile, mida suurema stabiilsuse ja koostöö suunas on saavutanud Balti regiooni riigid, kes samuti liikmeks pürgivad”.⁸ Järgmisel, Washingtoni tippkohtumisel 1999. a aprillis, kus tähistati ka NATO 50. aastapäeva, tunnustas NATO juba Eestit kui võimalikku liikmeskandidaati. Üheksale kandidaatriigile, sh Eestile, esitati liikmelisuse tegevusplaan — *Membership Action Plan*. 2002. a novembris Prahast toimunud NATO tippkohtumisel said organisatsiooniga liitumiskutse Eesti, Läti, Leedu, Bulgaaria, Rumeenia, Slovakkia ja Sloveenia. Sellele järgnesid 2003. a algul lühiajalised NATO-Eesti liitumisläbirääkimised, mis kulmineerusid liitumisprotokolli allkirjutamisega Brüsselis 26. märtsil. Väikese ja palju kannatanud rahva lootused turvalisele tulevikule on nüüd jõudmas õnnelikule lõpule.

Eesti riigikaitse kontseptsioon on määratletud kolme peamise normatiivdokumendiga: Riigikogus 7. mail 1996. a heaks kiidetud “Eesti riigi kaitsepoliitika põhisuundade”⁹ ja 6. märtsil 2001. a kinnitatud “Eesti

---

⁷ A. F. Lykke. Defining Military Strategy. — Military Review. January–February, 1987.

⁸ NATO peasekretäri avakõnest Madridi tippkohtumise järgsel pressikonverentsil. <http://www.nato.int/docu/speech/1997/s970708e.htm>, 16.12.2003.

⁹ Vt Eesti riigi kaitsepoliitika põhisuunad. RT I 1996, 33, 684.

Vabariigi julgeolekupoliitika aluste”¹⁰ ning Vabariigi Valitsuses 2001. a 28. veebruaril kinnitatud “Eesti sõjalise kaitse strateegiaga”.¹¹

Dokumendid formuleerivad riigikaitse põhimõistest ja eesmärgid. Nii märgivad kaitsepoliitika põhisuunad, et Eesti “riigikaitse on rahvusliku julgeoleku tagamise lahutamatu osa, mis näeb ette riigi sõjaliseks kaitseks vajalike jõudude ja vahendite korrastatud süsteemi loomist ja ülalpidamist rahu ajal ning rakendamist agressiooni korral Eesti Vabariigi vastu”. Riigikaitse põhiülesanne on säilitada Eesti riigi sõltumatus ja vabadus, tema maa-ala, territoriaalvete ning õhuruumi lahutamatu ja jagamatu terviklikkus, põhiseaduslik kord ning rahva eluvõime. “Eesti riigikaitse aluseks on kogu ühiskonda haarav totaalkaitse, mis rahvusvaheliste struktuuridega integreerudes toetab ka ühist kaitset...”¹²

Lisaks sõjalise julgeoleku tagamisele peavad Eesti kaitsestruktuurid olema ette valmistatud elanike abistamiseks loodusõnnetuste, epideemiaste ja suurte tehnoloogiliste avariide korral ning tsiviilasutuste ja -organisatsioonide toetamiseks katastroofide tagajärgede likvideerimisel.

Riigikaitse ehitatakse üles kahel teineteist täiendaval ja omavahel lahutamatu suunal: riigi kaitsestruktuuridele tuginev iseseisev kaitse ja rahvusvaheline kaitsekoostöö, mille eesmärk on ühine kaitsetegevus Euroopa julgeolekut tagavate kaitseorganisatsioonidega.

Uus ohupilt

Viimasel ajal on Eesti poliitikuid ja riigikaitsega seotud ringkondi vaevanud küsimus, kas siiani kehtiv totaalkaitse põhimõtetele ja territoriaalkaitse sõjalisele strateegiale tuginev Eesti riigikaitse-kontseptsioon pole mitte seoses Eesti peatse NATO liikmeks saamise ja muutunud rahvusvahelise julgeolekusituatsiooniga vananenud.

Iga riik, sh Eesti, ehitab kaitseüsteemi üles, lähtudes võimalikest ohtudest oma julgeolekule. Viimastel aastatel, eriti aga pärast 11. septembri 2001. a terrorirünnakuid USAle, on julgeolekusituatsioon ja seega ka ohtude iseloom nii maailmas kui Balti regioonis oluliselt muutunud.

¹⁰ Vt Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused. RT I 2001, 24, 134.

¹¹ Vt Eesti sõjalise kaitse strateegia. RTL 2001, 33, 441–442.

¹² Vt Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused. RT I 2001, 24, 134. Lk 1324.

Tagaplaanile on nihkunud Venemaa ja NATO poliitiline ja sõjaline vastasseis, kuid ta pole kaugeltki kadunud. Erilist muret tekitavad 2003. a oktoobris Venemaa presidendi ja kaitseministri poolt avalikustatud “Venemaa Föderatsiooni relvajõudude arendamise aktuaalsed ülesanded”, mis kujutavad sisuliselt uut sõjalist doktriini.¹³ Dokumendi lugemisel ilmneb, et Venemaa peab endiselt oma peavaenlaseks NATOt. Ümbervaatamisel on Venemaa tuumastrateegia. Kui aastatel 1994–2002, eriti seoses Tšetšeenia sõdades ilmnenuid sõjalise võimekuse probleemidega, peeti Moskvas esmatahtsaks konventsionaalsete jõudude arendamist ja selle arusaama mittetoetamise eest oli sunnitud erru minema isegi professionaalne “raketšik”, kaitseminister Igor Sergejev, siis uus doktriin seab nende arendamise uuesti esiplaanile. Venemaa relvajõudude juhtkonna laiendatud nõupidamisel käesoleva aasta 2. oktoobril teatas president Vladimir Putin seni ladudes hoitud kolmekümne SS-19 Stiletto-tüüpi kontinentidevahelise ballistilise raketikompleksi lahtikonserveerimisest ja lahinguvalvesse panekust. Venemaa lähinaabrite erilise rahutuse kutsusid aga esile uue doktriini seisukohad, mida kaitseminister Sergei Ivanov väljendas dokumendi tutvustamisel järgmiselt: “Venemaa ei välista jõu kasutamist piiriäärsete riikide vastu juhul, kui seda nõuavad Venemaa julgeoleku huvid või liitlaskohustused... Ta teeb seda...:

- kui välisriigid püüavad sekkuda Venemaa siseasjadesse;
- kui on tarvis kaitsta venemaalaste huve välisriikides;
- kui piiriäärsetes riikides tekib nende keskvoimu nõrkusest tulenev ebastabiilsus”.¹⁴

Kuidagi ei vähenda Venemaa lähinaabrite muret oma julgeoleku pärast ka tuntud vene demokraadi ja poliitiku Anatoli Tšubaisi hiljutine, üpris ootamatu ettepanek luua postnõukogude territooriumile Venemaa juhitud “liberaalne impeerium”. Samuti mitte Venemaa territoriaalsed pretensioonid Musta mere Kertši väinas asuva, Ukrainale kuuluva väikese (6,7 × 0,5 km) Tuzla saare suhtes.

Traditsiooniliste julgeolekuprobleemide kõrval on nüüdisaegne maailm silmitsi ka uue ohtude liigiga, nn asümmeetriliste ohtudega: rahvusvaheline terrorism, massihävitusrelvade kontrollimatu levik, organiseeritud kuritegevus, narkokaubandus, ebaseaduslik migratsioon jms. Üldine

¹³ Vt ajalehte *Krasnaja Zvezda*. 11. oktoober 2003.

¹⁴ S. Sedelnikov. Mõ brjatsajem oružijem. — Gazeta Ru. 20. oktoober 2003.

ohupildi muutumine mõjutab ka meie julgeolekukeskkonda. Peame andma endale aru, et asume ka tulevikus NATO ja Euroopa Liidu liikmena geograafiliselt nende organisatsioonide piiriladel, vahetus kontaktis suurriigiga, kes ei varjagi oma Lääne- ja NATO-vaenulikkust ning püüvat huvi saada Balti riigid kunagi taas oma kontrolli alla. Vaevalt Euroopas keegi tõsimeeli väidaks, et Eesti ja näiteks Taani, Hollandi, Sloveenia või isegi Tšehhi julgeolekukeskkonnad on ühesugused. Rääkimata Suurbritanniast või Kanadast, kellel puudub metropoli sõjalise kaitse vajadus üldse. Meie Peipsi-taguse naabri arengu ja käitumise ettearvamatus ei võimalda Balti riikidel ka tulevikus olla kindel, et idast tulev ajalooline ja traditsiooniline oht nende iseseisvusele on lõplikult kadunud. Tihti väidetakse, et NATO “vihmavarju” all olevat Eestit ei julge keegi puutada. See on tõepoolest nii, kuni NATO säilib Lääne sõjalise kaitse organisatsioonina. Olukord võib aga kardinaalselt muutuda, kui käivitub meie jaoks halvem stsenaarium ja allianss muutub julgeolekupoliitiliseks organisatsiooniks ehk OSCE-taoliseks jututoaks. Reaalne oht selleks on olemas.

Kindlasti teevad Eestile kui keerulises geostrateegilises asukohas olevale maale muret NATO-sisesed arusaamatused ja pinged. Viimases Iraagi sõjas liitlaste lahkkelidest (sh viivitamine sõjalise abi osutamisega Türgile õhukaitse valdkonnas) ilmnenud negatiivse NATO-kogemuse põhjal tekib küsimus, kas ikka kõik liitu kuuluvad riigid julgevad langetada otsuse astuda vastu väikeliikmesriigile kallaletungi plaanivale või teostavale suurele ja tugevale, pealegi veel tuumarelvi omavale agressorile. Ajaloost on teada ju mitmeid juhtumeid, mil jõus olevaid riikidevahelisi leppeid ühtedel või teistel põhjustel ei täidetud. Igal juhul tugevdavad mainitud ja muud asetleidvad negatiivsed ilmingud veendumust, et ka igal kaitsealliansi liikmel, sõltumata tema suurusest, sh Eestil, peab olema piisav esmane enesekaitsevõime.

Totaalkaitse peab jääma

Kas Eesti peaks NATO liikmena loobuma totaalkaitse põhimõtetest oma riigikaitse ülesehitamisel? Paljud, kes seda kinnitavad, peavad totaalkaitset vananenuks ja seostavad seda külma sõja aegse vastasseisuga, mil

Euroopa riikidel oli reaalne NSV Liidu agressiooni ehk suure sõja oht. Ehkki totaalkaitse eksisteerib ühel või teisel kujul enamikus NATO riikides, peetakse seda nimetust ebapopulaarseks ja mitmes riigis on see asendatud sõnadega *Homeland Defence* või *Home Defence* ehk kodumaa- või kodukaitse.

Totaalkaitse on oma efektiivsuse ja ratsionaalsuse tõttu kogu maailmas tuntud ja eelkõige väikeriikide seas levinud riigikaitse süsteem. Peab silmas pidama, et totaalkaitse valinud riigid ei kasuta seda mitte ainult sõjalise riigikaitse teostamiseks, vaid näevad temas universaalset kaitse süsteemi erinevate suurte kriisisituatsioonide lahendamisel ja nende tagajärgede likvideerimisel. Kõikvõimalike, sh ka mittesõjaliste kriiside tekkimise oht, pole aga minevikuga võrreldes, seda ka Eesti seisukohalt, sugugi väiksemaks jäänud, vaid on hoopis suurenenud. Muutunud on rõhuasetused — vähenenud on suure sõja tõenäosus ning kasvanud lokaalsõdade ja asümmeetriliste ohtude hulk. Kusjuures viimaste hulka kuuluv rahvusvaheline terrorism ei arvesta oma tegude elluviimisel ei riikide asukoha, piiride ega ka nende poliitilise suundumusega.

Uued, eriti mainitud asümmeetrilised ohud nõuavad üha enam riigi erinevate kaitsekomponentide olemasolu ja kompleksset rakendamist nende tõrjumisel. Maailmapraktika näitab, et näiteks võitlusse rahvusvahelise terrorismiga kaasatakse nii politsei kui ka eriteenistused ja relvajõudude üksused, kodanikukaitse, tervishoiusüsteemid ning teised riigi ressursid. Ameerika Ühendriigid ehitavad pärast 2001. aasta 11. septembril toimunud terroriakte praegu põhimõtteliselt üles oma totaalkaitse süsteemi. Kõik märgid viitavad, et selle kui universaalse kaitse süsteemi efektiivsus ja vajalikkus tänapäeva oludes pigem kasvab kui kahaneb.

Totaalkaitse vajalikkuse või ebaotstarbekuse väljaselgitamiseks Eesti oludes vaatleme lühidalt tema koostisosade ülesandeid ja rolli tänapäeval mõningate näidete taustal. Vastavalt Eesti sõjalise kaitse strateegiale arendatakse totaalkaitse raames välja viis üldist komponenti: sõjaline kaitse, tsiviilkaitse, majanduslik kaitse, psühholoogiline kaitse ja tsiviilvalmidus.

- **Tsiviilkaitse** kujutab endast kriisi- ja sõjaolukorras rakendatavat tegevust ja abinõusid, mille eesmärkideks on riiklike ja valitsusfunktsioonide säilitamine, elanikkonna ja tema ning riigi vara kaitsmine, elanike elutähtsate teenuste ja tarbekaupadega varustamise tagamine, vaenlase rünna-

kute mõju vähendamine ühiskonnale ning nende tulemusena tekkinud hädaolukordade lahendamine.¹⁵ Tsiviilkaitse tähtsus on tänapäevases, uute ohtudega täitavas maailmas kiiresti kasvamas. Näiteid kriisiolukordadest on palju: Tšernobõli tuumaelektrijaama katastroof, ususekti hullunud liikmete gaasirünnakud rahumeelsete reisijate vastu Tokio metroos Jaapanis, biorelvade hulka kuuluva antraksi pisikute massiline levitamine USA-s, Iraagi keemiarelva kasutamine sõjas Iraani ja oma- maiste kurdide vastu, rahvusvaheliste terroriorganisatsioonide ja mõnede paariiriikide ähvardused kasutada arenenud riikide vastu bio- ja keemiarelvi jne. Ka Moskva kontserdisaalis Nord-Ost aset leidnud pantvangidraama 128 ohvrit oli eelkõige tsiviilkaitse saamatuse vili.

Süveneb olukord, milles tsiviilelanikkond on ohustatud tihti palju enam kui relvastatud võitluseks ette valmistatud ning seepärast palju paremini kaitstud ja välja õpetatud sõjaväelased. Oht võib inimesi varitseda igas maailma või riigi osas. Seepärast tegelevad paljude riikide valitsused väga tõsiselt pärast külma sõja lõppemist unustusse jäänud tsiviilkaitseüsteemide taastamisega. Riikide elanikud varustatakse elementaarsete kaitsevahenditega, olgu nendeks siis gaasimaskid, kaitseülkonnad, vastumürgid või varjendid, ja õpetatakse käituma ning üksteisele abi osutama erineva ohu olukorras. Pole mingit tagatist, et ka peatselt NATOga ühinevas ja rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalevas Eestis midagi erakorralist ei või juhtuda. Iga kodanikku erutab küsimus: mida suudab meie riik ette võtta ilma korraliku kodanikukaitse-süsteemi väljaarendamiseta näiteks suurema terroriakti, tehnoloogilise õnnetuse või loodusõnnetuse puhul?

Tulevase NATO liikmena on meil ka otsene kohustus arendada tsiviilkaitset, sest vastavalt alliansi poolt Praha tippkohtumisel heaks kiidetud terrorismivastase võitluse kontseptsioonile tuleb Eestil koostöös partnerriikidega kiiresti ellu viia tsiviilkaitse planeerimise tegevuskava (*Civil Emergency Planning Action Plan*), et parandada riigi elanike kaitset keemiliste, bioloogiliste ja radioloogiliste rünnakute vastu.¹⁶

¹⁵ Eesti sõjalise kaitse strateegia. RTL 2001, 33, 442. Lk 1379–1380.

¹⁶ The Key to the Prague Summit. An Agenda for Change. Praha, 21.–22. nov 2002. Lk 21.

• **Majandusliku kaitse** eesmärk on riigi majanduse teovõime säilitamine ja ühiskonna ning kaitsejõudude toimimise materiaalne tagamine.¹⁷ Sellekohased meetmed peaksid olema suunatud niisugustele ettevalmistustele riigis, mis võimaldaks tal normaalselt toimida ja teostada efektiivselt kaitsetegevust mitte ainult sõja, vaid ka kõikvõimalike teiste laiaulatuslike kriisiolukordade tingimustes. Iga majandusliku kaitse eba- vajalikkust kinnitav inimene peaks olema võimeline kaaskodanikele ka vastama, mis juhtub riigiga siis, kui näiteks strateegiliste varude puudumisel, nagu see on praegu, satub Eesti mõneks ajaks mingitel põhjustel täielikku majandusblokaadi või riigis kaob paariks-kolmeks nädalaks elekter.

• **Tsiviilvalmidus** sisaldab ühiskonna elutegevuse eri valdkondades tehtavaid ettevalmistusmeetmeid ning tegevusi, mis tagavad ühiskonna ja kaitsejõudude pikaajalise toimimise kriisi- või sõjaolukorras.¹⁸ Tema elementide, sh tervishoiusüsteemi tähtsust tänapäeval võib lühidalt illustreerida ülemöödunud aastal Pärnus toimunud metanoolikriisi näitega. Vaatamata kannatanute suhteliselt väikesele, vaid kahesajani ulatuvale hulgale osutus massilise metanoolimürgituse tagajärgede likvideerimine Eesti meditsiinisüsteemile üpris tõsiseks ülesandeks. Mis juhtub aga siis, kui kannatanuid on 2000 või — veelgi hullem — 12 000?

NATO Praha tippkohtumise tuuma-, bio- ja keemiarelva kaitse alase algatuse raames on kõik liikmesriigid, sh Eesti, kohustatud arendama oma meditsiinisüsteemid võimeliseks efektiivselt tegutsema massihävitusrelvade kasutamise tagajärgede likvideerimisel.¹⁹

• **Psühholoogilise kaitse** korraldamist, mille tähtsust me tänapäeva Eestis alahindame, ei peaks käsitlema ainult riigikaitse valdkonda kuuluvate kaitsetahte, -võime ja lojaalsuse kasvatamise vahendina, vaid hoopis laiemalt — ka normaalse psüühikaga, tervete ja tugevate riigikodanike kujundamisele suunatud tegevusena. Üks psühholoogilise kaitse tähtsamaid ülesandeid on korraldada vastutegevust riigile ja kaitsevõimele vaenuliku propagandasõja ja -kampaniate efektiivsuse neutraliseerimiseks nii rahu- kui ka kriisi- või sõjaajal. Mitmetes riikides, näiteks

¹⁷ Eesti sõjalise kaitse strateegia. RTL 2001, 33, 442. Lk 1380.

¹⁸ *Ibidem*. Lk 1380.

¹⁹ Vt The Key to the Prague Summit. An Agenda for Change. Praha, 21.–22. nov, 2002. Lk 30.

Rootsis, eksisteerivad psühholoogilise kaitsega tegelevad ametkonnad juba rahuajal, aidates mainitud tähtsate ülesannete täitmise kõrval tõhusalt kaasa psühholoogilisse stressi või raskustesse sattunud inimeste abistamisele ja hoides sellega ühtlasi ühiskonna psüühilist seisundit vajalikul tasemel.

Eesti uued sõjalised ülesanded

Peatume nüüd sellel, millised sõjalised ülesanded NATO liikmelisus meile paneb. Praha tippkohtumise otsus *Prague Capabilities Commitment* kohustab liikmesriike arendama välja konkreetset sõjalised võimekused. Osa neist on rahvuslikud, osa täidetakse rahvusvahelises koostöös, osade puhul toimub riikide nn spetsialiseerumine. Endine kaitseminister Sven Mikser on oma artiklis “Kuidas Eestit kaitsta”²⁰ jaganud Eesti sõjalised ülesanded kolme rühma:

- **sõjaline panus ühendatud relvajõudude koosseisu** üksuste ja vahendite näol (Põhja-Atlandi leppe 5. artikli järgsete ülesannete täitmiseks) ning osalemine nende kaudu NATO rahutagamis-operatsioonides rahuajal (*Peace Support Operations*);
- **vastuvõtjariigi toetus liitlasvägedele** (*Host Nation Support*);
- **riigi esmase enesekaitsevõime tagamine** (*Initial Self-Defence Capability*).

NATO liikmesmaade relvajõud jagunevad tavaliselt kaheks: ühendatud relvajõudude koosseisu kuuluvateks struktuurideks ja vägedeks, mis on nähtud ette oma territooriumi kaitseks. Proportsioon nende relvajõudude vahel on erinevate maade puhul erinev. See sõltub liikmesriigi suuruselt, geograafilisest asukohast, NATO poolt määratud ülesannetest ja julgeolekulukorrast riigi ümber. Näiteks Taani eraldab NATO ühendatud relvajõudude koosseisu oma laevastiku, õhujõudude lahingulennukid, Taani diviisi ja kiirreageerimisbrigaadi, pannes oma riigi territooriumi kaitse ülesanded kuuele kaitseringkonnale, mille kodukaitse ja reservväelased mobilisatsiooni korras mehitavad. Tšehhi panus ühendrelvajõududesse on tagasihoidlikum — üks mehhaniseeritud brigaad ja keemiakaitsepataljon.

---

²⁰ S. Mikser. Kuidas Eestit kaitsta. — Eesti Päevaleht, 25. aprill, 2002.

Enamik alliansi riike hoiab oma relvajõude kahes koosseisus — rahu-aegses ja sõjaaegses. Üleminekuks sõjaaegsele koosseisule kaasatakse aegsasti väljaõpetatud ja organiseeritud reserv. Nii suurendab kriisi puhul oma rahuaja relvajõude oluliselt isegi kutselise armeega USA reservväelaste mobiliseerimise ja rahvuskaardi üksuste kasutamise teel. Kui rääkida Eesti kaitseväge spetsialiseerumisest NATO raames, siis puudutab see eelkõige esimest ülalmainitud ülesanderühma ehk meie panust ühendrelvajõudude koosseisu ning osalust rahuvalve- ja rahutagamisoperatsioonide läbiviimisel. See on valdavalt kaitseväge rahuaja ülesanne, mille täitmisel ei tohiks pingutada üle oma võimete. Võib nõustuda meie kaitseministri seisukohaga, et Eesti panus ühendrelvajõudude koosseisu osalemiseks missioonidel võiks olla umbes tuhat kaitseväelast, mis sobiks NATO keskmiste näitajatega. Spetsialiseerumine ei tohiks haarata kogu mainitud kontingenti, vaid ainult osa sellest. On tähtis, et Eestil oleks ka rahuajal vähemalt üks kohese võitlusvõimega üksus, mis teeniks ka esmase enesekaitsevõime tagamise huve.

Vastuvõtjariigi liitlasvägede toetuse kohustus (*Host Nation Support*) on pandud meile kui tulevasele NATO liikmele, et tagada ohu korral Eestile appi tulevate jõudude efektiivsem tegevus. See toetus ei seisne ainult mõne sadama või lennuvälja kohandamises ühendrelvajõudude koosseisust tulevate lennukite ja laevade vastuvõtuks ning teenindamiseks. Neid on kerge purustada agressori raketivägedel või lennuväel. Liitlasvägedele on vaja mitmeid infrastruktuuri elemente viimaste kaotuse hüvitamiseks ja lisavõimekuste loomiseks, nagu maandumis- ja maha-laadimisplatse, paiknemispiirkondi, hooneid, ladusid, juurdeveoteid ja muid kommunikatsioone. Omaette probleemiks on maanteed sillad, mis on Eestis valdavalt 50–60-tonnise kandejõuga. Kuidas hakkavad nendel liikuma liitlasvägede enam kui 60 tonni kaaluvad tankid, on praegu mõistatus. Sõjalulukorras vajab kogu see infrastruktuur ka pidevat valvet ja kaitset, s.t selleks ette valmistatud meeskondi ja üksusi. Oleks ju ka NATO väejuhatuse seisukohalt ebaotstarbekas mitte kasutada näiteks meile appi tulnud USA merejalaväe ekspeditsioonibrigaadi kõrgprofessionaalseid sõdureid põhilahingutegevuseks, vaid hoopis oma tagala ja kommunikatsioonide valveks ja kaitseks. Värske näite tagala julgestamise tähtsusest võib tuua viimasest Iraagi sõjast. USA vägede pealetung takerdus Bagdadi lähisteles jõudes mitmeks päevaks varustuse juurdeveo eba- piisavuse tõttu, kuna Iraagi üksused alustasid juurdeveoteede ründamist.

Et olukoda parandada, oli liitlaste väejuhatust sunnitud kaasama nende kaitseks isegi USA 82. eliit-õhudessantdiviisi suured üksused. Tagala julgustamiseks vajalike jõudude suurust selgitab ka järgnev näide. Ühe lennubaasi kaitse korraldamiseks sõjaolukorras olenevalt operatiiv-olukorrast on tarvis *ca* 1000–1500-mehelist üksust. Mainitud ülesannete täitmiseks kõlbaksid aga väga hästi meie omad, kerge ja odava relvastusega territoriaalkaitseüksused, mille loomiseks on kõik põhimõtteliselt ka olemas ja mille loomine ning ülalpidamine ei tekita riigile suuri kulutusi. Siit ka vastus nende vajalikkuse kohta tulevikus.

Esmase enesekaitse võimekus on olukorras, mil NATO väed tõenäoliselt rahuajal Eesti territooriumil poliitilistel põhjustel paiknema ei hakka, eriti oluline kõikvõimalike üllatusrännakute tõrjumiseks ja nn laiaulatuslike asümmeetriliste kallaletungide (eelkõige rahvusvahelise terrorismi ilmingute) neutraliseerimiseks. Sellesse kuulub suur hulk nii sõjalisi kui ka mittesõjalisi meetmeid. Nimetame siin mõningad neist:

- võitlus asümmeetriliste ohtudega (rahvusvaheline terrorism, vaenuliku propagandasõda, eriüksuste tegevus, organiseeritud kuritegevus, illegaalne migratsioon jne);
- sõjalise üllatusrännaku tõrjumine;
- strateegiliselt tähtsate objektide valve ja kaitse;
- õhukaitse meetmete läbiviimine;
- vastuvõtjariigi toetussüsteemi (HNS) ettevalmistamine;
- tsiviilkaitse süsteemi ettevalmistamine ja vajadusel kas tervikuna või vajalike komponentide kaupa töökorda seadmine;
- tsiviilvõimude abistamine suuremastaabiliste õnnetuste jms puhul;
- esmase organiseeritud vastupanu osutamine agressori laiaulatuslikul kallaletungil.

Esmase enesekaitse võimekus peab tagama NATO abi käivitumiseks vajaliku ajavõidu ja liitlasvägede Eestisse saabumise võimaluse neile vajalike alade enda käes hoidmise teel. Riigil on ka hulk tähtsaid strateegilisi ja sõjalisi objekte (võimu- ja valitsusasutused, side- ja infostruktuuri elemendid, elektrijaamad ja rajatised, suured laod jne), mis kriisiolukorras nõuavad valvet ja kaitset. Nende ülesannete täitmiseks rakendatakse kõik riigis olemasolevad ja selleks võimelised jõud. Tähtis on, et nad oleksid olemas ja vajalikul määral ette valmistatud.

Territoriaalkaitse strateegia

Territoriaalkaitset ei valitud üheksakümnendate aastate keskel Eesti sõjalise kaitse strateegiaks mitte juhuslikult, vaid kui maailma väikeste ja vaesemate riikide seas laialt levinud, nendele kõige odavam ja efektiivsem sõjalise kaitse süsteem. Kinnitust sellele on andnud paljud viimastel aastakümnetel toimunud lokaalsõjad. Territoriaalkaitse omapära seisneb järgmises.

- Kaitsejõud jagunevad kaheks funktsionaalseks osaks: üldotstarbelisteks jõududeks ja territoriaalkaitseüksusteks. Seejuures esimene, riigi relvajõudude kõige paremini välja õpetatud ja varustatud osa on ette nähtud NATO missioonide ja kaitsetegevuse kõige tähtsamate, sh ka Põhja-Atlandi leppe 5. artikli järgsete ülesannete täitmiseks. Kaitsejõudude teisel osal, territoriaalkaitseüksustel lasub palju ülesandeid, mille täitmine peab tagama riigi sisemise julgeoleku, maal tegutsevate oma ja liitlasvägede tagala julgestuse ning tsiviilelanike abistamise sõjaolukorras. Selline relvajõudude jaotumine on omane ka paljudele NATO riikidele. Näiteks USAs täidab territoriaalkaitse ülesandeid rahvuskaart, Taanis ja Norras kodukaitse. Kaitsejõudude kirjeldatud jaotus sobib hästi ka eespool mainitud kolme NATO poolt pandud riigikaitse ülesanderühma täitmiseks.

- Riigi territoorium ja üksused on jaotatud sõjalis-territoriaalseteks formeeringuteks: kindlate vastutusaladega kaitseringkondadeks ja -piirkondadeks, mis võimaldavad integreerida sõjalised struktuurid tsiviilühiskonnaga üheks tervikuks, ratsionaalselt kasutada väikeriigi piiratud ressursse, rakendades vajaduse korral sõjalised vahendid rahuajal tsiviilpoolt ähvardavate kriiside likvideerimiseks ja vastupidi — sõjaajal tsiviilressursid kaitsejõudude huvides, hajutada tagala ja luua lihtne, kuid efektiivne mobilisatsioonisüsteem.

- Sõjalis-territoriaalsete formeeringute baasil luuakse juhtimissüsteem, mis välistab riigikaitse süsteemi ja vastupanu kokkuvarisemise ka juhul, kui üllatusrännakus on näiteks riigi poliitiline ja sõjaline keskjuhtimine häiritud või hävitatud ja NATO abi viibib. Territoriaalkaitse võimaldab viia ellu mitu tähtsat ülesannet: sisendada kodanikesse vastutustunnet oma maa kaitse eest ning realiseerida nende tahet kaitsta oma kodu.

Territoriaalkaitse vastased on tihti oma seisukohti kinnitanud väitega, et see on liiga kallis ja militariseerib ühiskonna. Sellega on raske nõustuda — keegi ei pea ju näiteks Šveitsi, Soomet, Rootsit, Taanit ja Austriat militaariikideks. Ka on nende kaitse-eelarvetesse eraldatavad SKT osad võrreldavad enamiku NATO riikide omadega või neist isegi väiksemad. Meie kaitseväe üheteistkümneaastane kogemus räägib samuti pigem vastupidist. Probleem ei ole olnud mitte niivõrd rahaliste vahendite nappuses, kui oskamatuses kasutada otstarbekalt raha ning seda relva- ja materjaliabi, mida välisriigid pakuvad. Kaks protsenti SKTst moodustava kaitse-eelarvega on asjatundlikkuse juures võimalik ehitada üles tõhus riigikaitse.

Kindlasti vajab praegu jõus olev territoriaalkaitse strateegia läbi-vaatamist ja kohandamist uuele julgeolekupoliitilisele olukorrale regioonis, kuid tema elemendid jäävad ka tuleviku Eesti riigikaitseks, sest ilma nendeta pole mõeldav mingi esmane enesekaitsevõime.

Mis puudutab üleminekut palgasõjaväele, siis võime tõepoolest taandada oma kaitseväe paarile mõnesajamehelisele profipataljonile ning kulutada neile ja nende ülimumsiale relvastusele 2% SKTst või isegi rohkem. Kinnitab ju kõikide kutselise sõjaväega riikide kogemus, et nende ülalpidamine on ülikallis. Mainitud profipataljonide võimekus piirdub parimal juhul aga osalemisega rahutagamisoperatsioonides ja väga piiratud ulatusega lahingutegevusega riigi kaitsmisel, seda ka esmase enesekaitse korral. Millega aga kaitsta 1–3-pataljonilise kaitseväe puhul Eesti ülejäänud territooriumi, kui NATO väed ei jõua näiteks mingil põhjusel õigeaegselt appi või kui mainitud üksused juhtuvad olema kriisi ajal riigist väljas mingil missioonil? On ju ka praegu loodava NATO “tuletõrjekomando” (*NATO Response Forces*) saabumiseks kriisipiirkonda arvestatud viis ööpäeva.

Riigikaitse plaanitakse ja ehitatakse üles, arvestades teadlikult ka kõige mustemaid võimalikke julgeolekustsenaariume. Need käivituvad küll harva, kuid nende tagajärjed on rahvaste saatuses alati sügavad ja kaugeleulatuvad. Tänapäeva maailm on veel kaugel üleüldisest rahu-riigist. Ka NATO liikmesriigina peab Eesti jätkuvalt hoolt kandma selle eest, et meie rahva turvalisus oleks tagatud.

Kindralmajor **Ants Laaneots**,
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste ülem.